

IJTIMOY MUHITNING SHAXS RIVOJLANISHIGA TA'SIRI

Aldjanova Guljahan Amangeldievna

docent Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD.

Berdoq nomidagi Qaraqalpoq Davlat universiteti.

Jan'abaeva Dilnoza

QDU Psixologiya ta'lim yo'nalishi 4 bosqich talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15628218>

Annotatsiya. Ushbu maqolada ijtimoiy muhitning shaxs rivojlanishiga ko'rsatadigan ta'siri har tomonlama tahlil qilingan. Tadqiqot oila, ta'lim muassasalari, tengdoshlar guruhi, ommaviy axborot vositalari va raqamli muhit kabi ijtimoiy muhitning asosiy tarkibiy qismlarini o'rganadi. Maqolada ijtimoiylashtirish jarayoni, taqlid mexanizmi va ijtimoiy nazorat orqali amalga oshiriluvchi ta'sir mexanizmlari batafsil ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: ijtimoiy muhit, shaxs rivojlanishi, ijtimoiylashtirish, oilaviy tarbiya, ta'lim muhiti, tengdoshlar ta'siri, raqamli muhit, yosh xususiyatlari, madaniy qadriyatlar, pedagogik psixologiya.

Аннотация. В данной статье всесторонне проанализировано влияние социальной среды на развитие личности. Исследование изучает основные компоненты социальной среды, такие как семья, образовательные учреждения, группа сверстников, средства массовой информации и цифровая среда. В статье подробно рассматривается процесс социализации, механизм подражания и механизмы воздействия, осуществляемые посредством социального контроля.

Ключевые слова: социальная среда, развитие личности, социализация, семейное воспитание, образовательная среда, влияние сверстников, цифровая среда, возрастные особенности, культурные ценности, педагогическая психология.

Abstract. This article comprehensively analyzes the influence of the social environment on personality development. The study examines the main components of the social environment, such as family, educational institutions, a group of peers, mass media, and the digital environment. The article details the socialization process, the mechanism of imitation, and the mechanisms of influence implemented through social control.

Keywords: social environment, personality development, socialization, family upbringing, educational environment, peer influence, digital environment, age characteristics, cultural values, pedagogical psychology.

Kirish. Inson jamiyatda yashaydi va rivojlanadi. Shaxsning shakllanishi va rivojlanishi jarayonida ijtimoiy muhit hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ijtimoiy muhit deganda biz insonni o'rab turgan ijtimoiy sharoitlar, munosabatlar, qadriyalar va madaniy an'analar majmuasini tushunamiz. Bu muhit har bir shaxsning qarashlarini, xatti-harakatlarini, qobiliyatlarini va hayotiy maqsadlarini shakllantirishda katta ahamiyatga ega.

Zamonaviy psixologiya va sotsiologiya fanlari shuni isbotladiki, inson yolg'iz o'zi rivojlanmaydi. Uning shaxsiy sifatleri, intellektual qobiliyatlari, ruhiy holati va ijtimoiy ko'nikmalari atrofdagi muhit bilan doimiy o'zaro ta'sir natijasida shakllanadi. Shuning uchun

ijtimoiy muhitning shaxs rivojlanishiga ta'sirini o'rganish pedagogika, psixologiya va ijtimoiy fanlar uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

Ijtimoiy muhitning tarkibiy qismlari. Oila muhiti. Oila - shaxs rivojlanishining eng muhim bosqichi va asosiy o'chog'idir. Bolaning birinchi ijtimoiy tajribasi aynan oilada shakllanadi. Ota-onalarning tarbiyaviy uslubi, oiladagi munosabatlar, madaniy an'analar va qadriyatlar bolaning kelajakdagi shaxsiyatini belgilab beradi.

Oila muhitining ijobiy ta'siri quyidagilar orqali namoyon bo'ladi:

- Sevgi va ishonch muhitining yaratilishi
- Axloqiy qadriyatlarning singdirilishi
- Til va nutq ko'nikmalarining rivojlanishi
- Ijtimoiy qoidalar va me'yorlarning o'rgatilishi
- Hissiy barqarorlik va xavfsizlik hissining shakllanishi

Biroq, noto'g'ri oilaviy muhit ham shaxsga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Oiladagi ziddiyatlar, zo'ravonlik, e'tiborsizlik yoki haddan tashqari nazorat bolaning ruhiy rivojlanishini buzishi va ijtimoiy moslashish qiynchiliklariga olib kelishi mumkin.

Ta'lim muhiti. Maktab va boshqa ta'lim muassasalari shaxsning intellektual va ijtimoiy rivojlanishida ikkinchi muhim o'rinni egallaydi. Bu yerda bola nafaqat bilim oladi, balki tengdoshlari bilan muloqot qilish, jamoada ishlash, mas'uliyat his qilish kabi muhim ko'nikmalarni egallaydi.

Ta'lim muhitining ta'siri quyidagi yo'nalishlarda namoyon bo'ladi:

- Bilim va ko'nikmalarning sistematik egallashi
- Tanqidiy fikrlash qobiliyatining rivojlanishi
- Ijodiy salohiyatning ochilishi
- Ijtimoiy muloqot ko'nikmalarining shakllanishi
- Yetakchilik sifatlarining rivojlanishi
- Jamoa a'zosi sifatida harakat qilish tajribasining to'planishi

Zamonaviy ta'lim tizimi nafaqat bilim berish, balki har bir o'quvchining individual xususiyatlarini hisobga olgan holda uning shaxsiy rivojlanishiga yordam berish vazifasini ham bajaradi.

Tengdoshlar muhiti. Tengdoshlar bilan muloqot shaxs rivojlanishining alohida muhim jihati hisoblanadi. Ayniqsa, o'smirlik davridagi bolalar uchun tengdoshlar fikri ko'pincha ota-ona va o'qituvchilar fikridan ham muhimroq bo'ladi. Bu davrda shaxs o'zining ijtimoiy o'rnini aniqlaydi va guruh ichidagi mavqeini mustahkamlaydi.

Tengdoshlar muhitining ijobiy tomonlari:

- Hamyoshlik va do'stlik tuyg'ularining rivojlanishi
- O'zaro yordam va qo'llab-quvvatlash tajribasining shakllanishi
- Raqobat ruhining uyg'onishi
- Ijtimoiy faollik darajasining oshishi
- Kommunikativ ko'nikmalarning takomillashishi

Biroq, noto'g'ri tengdoshlar ta'siri ham bo'lishi mumkin. Yomon odatlar, g'ayriijtimoiy xatti-harakatlar, noto'g'ri qadriyatlar ham tengdoshlar orqali tarqalishi mumkin.

Ommaviy axborot vositalari va raqamli muhit. Zamonaviy dunyoda ommaviy axborot vositalari va internet shaxs rivojlanishida tobora muhim rol o'ynaydi. Televizor, radio, gazeta-jurnallar, ijtimoiy tarmoqlar va boshqa raqamli platformalar orqali olingan ma'lumotlar shaxsning dunyoqarashini, qiziqishlarini va xatti-harakatlarini shakllantirishda katta ta'sir ko'rsatadi.

Raqamli muhitning ijobiy ta'siri:

- Keng qamrovli ma'lumotlarga tezkor kirish imkoniyati
- Turli madaniyatlar bilan tanishish
- Ta'lim resurslarining ko'pligi
- Ijodiy faoliyat uchun yangi imkoniyatlar
- Global muloqot va hamkorlik

Salbiy ta'sirlari:

- Noto'g'ri ma'lumotlarning tarqalishi
- Virtual olamga haddan tashqari bog'lanish
- Ijtimoiy izolyatsiya xavfi
- Kiberzorlash va boshqa raqamli xavflar

Ijtimoiy muhitning shaxs rivojlanishiga ta'sir mexanizmlari. Ijtimoiylashtirish jarayoni. Ijtimoiylashtirish - bu shaxsning jamiyat a'zosi sifatida shakllanish jarayonidir. Bu jarayonda inson jamiyatning madaniy qadriyatlarini, qoidalarini, an'analarini egallaydi va o'zining ijtimoiy rolini o'rganadi. Ijtimoiylashtirish ikki tomonlama jarayon bo'lib, bir tomondan jamiyat shaxsga ta'sir ko'rsatsa, ikkinchi tomondan shaxs ham jamiyatga o'z ta'sirini o'tkazadi.

Ijtimoiylashtirish jarayonining asosiy bosqichlari:

1. Ibtidoiy ijtimoiylashtirish - bolalik davridagi asosiy ijtimoiy ko'nikmalarning egallashi
2. Maktab davridagi ijtimoiylashtirish - rasmiy ta'lim jarayonida ijtimoiy normalarning o'zlashtirilishi
3. Kattalar davridagi ijtimoiylashtirish - kasb va oilaviy hayotda yangi rollarning egallashi

Taqlid va o'rganish. Shaxs rivojlanishida taqlid mexanizmi muhim rol o'ynaydi. Bolalar va yoshlar atrofida kattalarning xatti-harakatlarini kuzatib, ularga taqlid qilish orqali ko'p narsalarni o'rganadilar. Bu jarayonda rol modellari - ota-onalar, o'qituvchilar, mashhur shaxslar - alohida ahamiyatga ega bo'ladi.

Taqlid jarayonining xususiyatlari:

- Ongsiz va ongli ravishda sodir bo'lishi
- Hissiy bog'liqlik darajasiga bog'liqligi
- Takrorlanish orqali mustahkamlanishi
- Individual xususiyatlar bilan o'zgartirilishi

Ijtimoiy nazorat. Jamiyat har doim o'z a'zolarining xatti-harakatlarini nazorat qiladi va kerakli yo'nalishda boshqaradi. Bu nazorat rasmiy (qonunlar, qoidalar) va norasmiy (odat-an'analar, jamoaviy fikr) shakllarda amalga oshiriladi.

Ijtimoiy nazoratning shakllari:

- Ijobiy sanksiyalar (mukofotlash, maqtash)
- Salbiy sanksiyalar (jazolash, tanqid qilish)
- Profilaktik choralar (ogohlantirish, tushuntirish)

Turli yosh davrlarida ijtimoiy muhitning ta'siri. Erta bolalik davri (0-3 yosh)

Bu davrda oila muhiti mutlaq ustuvorlikka ega. Bolaning asosiy ehtiyojlari - sevgi, g'amxo'rlik, xavfsizlik - asosan oila a'zolari tomonidan qondiriladi. Bu davrda shakllanadigan ishonch va bog'lanish hissi kelajakdagi barcha munosabatlarning asosini tashkil etadi. Muhim xususiyatlar: Ona bilan hissiy bog'lanishning shakllanishi, asosiy harakat va nutq ko'nikmalarining rivojlanishi, atrofdagi olamga nisbatan birinchi tasavvurlarning paydo bo'lishi, xavfsizlik va ishonch hissining mustahkamlanishi

Maktabgacha yosh (3-6 yosh). Bu davrda bolaning ijtimoiy doirasi kengayadi. Bolalar bog'chasi, o'yin maydonlari, qo'shnilar - barchasi bolaning rivojlanishiga ta'sir ko'rsatadi. Bu yoshda o'yin faoliyati asosiy o'rin egallaydi va bolalar o'yin orqali ijtimoiy rollarni o'rganadilar. Rivojlanish xususiyatlari: Tengdoshlar bilan birinchi muloqot tajribasi, ijtimoiy qoidalar va normalarning boshlang'ich tushunchalari, o'yin orqali kattalar dunyosiga taqlid qilish, mustaqillik va tashabbuskorlik hissining uyg'onishi

Maktab yoshi (6-11 yosh). Maktab muhiti bu davrda asosiy ta'sir ko'rsatadi. Bolalar bilim olib, o'qish-yozishni o'rganib, yangi ijtimoiy rollarni egallaydilar. O'qituvchi figurasi juda muhim bo'lib, ko'pincha ikkinchi ota-ona rolini o'ynaydi. Asosiy o'zgarishlar: Sistematik ta'lim jarayonining boshlanishi, intellektual qobiliyatlarning faol rivojlanishi, jamoa ishida ishtirok etish ko'nikmalarining shakllanishi, mas'uliyat va tartib-intizom tuyg'ularining mustahkamlanishi kiradi.

O'smirlik davri (11-17 yosh). Bu eng murakkab va muhim davrlardan biri hisoblanadi. O'smirlar uchun tengdoshlar fikri juda muhim bo'ladi, ular o'zlarining shaxsiy kimligini izlaydilar va kattalar dunyosiga kirish uchun tayyorgarlik ko'radilar. O'smirlik davrining xususiyatlari: Tengdoshlar guruhining ta'sirining kuchayishi, shaxsiy autonomiya va mustaqillikka intilish, qadriyatlar tizimining qayta ko'rib chiqilishi, kelajakdagi kasbiy yo'nalishni tanlash jarayoni, romantik munosabatlarga qiziqishning paydo bo'lishi korinadi.

Yoshlik davri (17-25 yosh). Bu davrda shaxs to'liq shakllanib, o'zining ijtimoiy rollarini aniqlay boshlaydi. Oliy ta'lim, birinchi ish joyi, oilaviy munosabatlar - bularning barchasi shaxsning kelajakdagi hayotini belgilaydi. Asosiy vazifalar: Kasbiy faoliyatning boshlanishi, mustaqil hayot tarzining shakllanishi, chuqur shaxsiy munosabatlarning o'rnatilishi, jamiyatdagi o'z o'rnini topish

Ijtimoiy muhitning salbiy ta'sirlari va ularning oqibatlari. Ijtimoiy izolyatsiya. Agar shaxs ijtimoiy muhitdan ajralib qolsa, bu uning rivojlanishiga jiddiy zarar yetkazishi mumkin. Ijtimoiy izolyatsiya quyidagi oqibatlarga olib kelishi mumkin: Kommunikativ ko'nikmalarining rivojlanmasligi, hissiy intellektning past darajasi, depressiya va tashvish holatlari, ijtimoiy fobiyalar va qo'rquvlar, jamiyatga moslashish qiyinchiliklari

Salbiy ta'sirlar. Noto'g'ri ijtimoiy muhit ham shaxsga zarar yetkazishi mumkin: yomon odatlarning shakllanishi, g'ayriijtimoiy xatti-harakatlarning rivojlanishi, noto'g'ri qadriyatlar tizimining singishi, agressivlik va zoravonlik tendentsiyalarining kuchayishi, ta'lim va rivojlanishga nisbatan befarqlikning paydo bo'lishi kuzatiladi.

Stress va adaptatsiya muammolari. Ijtimoiy muhitdagi keskin o'zgarishlar yoki ziddiyatlar shaxsda stress holatini keltirib chiqarishi mumkin: yangi muhitga moslashish qiyinchiliklari,

ijtimoiy normalar va talablar o'rtasidagi ziddiyatlar, kutilmagan ijtimoiy o'zgarishlar, madaniy farqlar va to'qnashuvlar

Ijtimoiy muhitni optimallashtirish yo'llari. Oila muhitini yaxshilash. Sog'lom oilaviy muhit yaratish uchun: Oila a'zolari o'rtasida ochiq va samimiy muloqotni ta'minlash, bolalarning individual xususiyatlarini hurmat qilish, ijobiy tarbiyaviy uslublarni qo'llash, oilaviy an'ana va qadriyatlarni mustahkamlash, har bir oila a'zosining rivojlanishiga yordam berish

Ta'lim muhitini takomillashtirish. Samarali ta'lim muhiti uchun: individual yondashuvni ta'minlash, zamonaviy o'qitish uslublari va texnologiyalaridan foydalanish, o'quvchilar o'rtasida ijobiy munosabatlarni rivojlantirish, ijodiy va tanqidiy fikrlashni rag'batlantirish, har bir o'quvchining muvaffaqiyatini tan olish

Ijtimoiy muhitni boyitish. Keng ijtimoiy muhitni yaxshilash uchun: madaniy va sport tadbirlarini tashkil etish, yoshlar uchun ijtimoiy markazlar yaratish, ijtimoiy xizmat va volontyorlik faoliyatini rag'batlantirish, turli avlodlar o'rtasidagi muloqotni ta'minlash, ijtimoiy adolat va tenglikni ta'minlash

Raqamli asrda ijtimoiy muhitning o'zgarishi. Yangi imkoniyatlar bu zamonaviy texnologiyalar shaxs rivojlanishi uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda: masofaviy ta'lim va onlayn kurslar, virtual reallik va simulyatsiya texnologiyalari, global hamjamiyat bilan aloqa o'rnatish, ijodiy faoliyat uchun raqamli vositalar, ma'lumot va bilimga cheksiz kirish

Yangi muammolar. Shu bilan birga, raqamli muhit yangi muammolarni ham keltirib chiqarmoqda: raqamli qaramlik (internet addiction), virtual va real hayot o'rtasidagi muvozanatni yo'qotish, kiberbullying va onlayn zo'ravonlik, shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligi muammolari, ma'lumotlar oqimi va filtrlash qiyinchiliklari kiradi.

Muvozanatli yondashuv. Raqamli muhitdan to'g'ri foydalanish uchun: onlayn va oflayn faoliyat o'rtasidagi muvozanatni saqlash, raqamli savodxonlikni rivojlantirish, tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini kuchaytirish, xavfsiz internet foydalanish qoidalarini o'rganish, real ijtimoiy muloqotni saqlab qolish

Madaniy va milliy xususiyatlarning ta'siri. Milliy qadriyatlar. O'zbek jamiyatida an'anaviy qadriyatlar shaxs rivojlanishida muhim rol o'ynaydi: Kattalarni hurmat qilish an'anasi, oila va qarindosh-urug'chilik aloqalarining kuchi, Mehmondo'stlik va saxiylik xislatlarini tarbiyalash, ma'naviy va axloqiy qadriyatlarning ustuvorligi, ta'lim va bilimga bo'lgan hurmat kiradi.

Zamonaviy o'zgarishlar. Globallashtirish jarayonida milliy qadriyatlar ham o'zgarmoqda: An'anaviy va zamonaviy qadriyatlar o'rtasidagi muvozanat izlash, yoshlar dunyoqarashidagi o'zgarishlar, chet tili va madaniyatlarining ta'siri, urbanizatsiya jarayonining oqibatlari, gender rollari va munosabatlaridagi o'zgarishlar

Madaniy identitetni saqlash. Milliy o'zlikni saqlab qolish uchun: Ona tili va adabiyotni rivojlantirish

- Milliy san'at va hunarmandchilikni qo'llab-quvvatlash
- Tarixiy yodgorliklar va an'analarni asrab-avaylash
- Yoshlarga milliy qadriyatlarni o'rgatish
- Zamonaviy sharoitda an'anaviy qadriyatlarni tadbqiq etish

Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy muhitning shaxs rivojlanishiga ta'siri har tomonlama va chuqur xarakterga ega. Bu ta'sir hayotning barcha bosqichlarida davom etadi va shaxsning barcha tomonlariga - intellektual, hissiy, axloqiy, ijtimoiy rivojlanishiga ta'sir ko'rsatadi. Asosiy xulosalar:

1. Kompleks ta'sir: Ijtimoiy muhit shaxsga kompleks ta'sir ko'rsatadi va barcha rivojlanish sohalarini qamrab oladi.
2. Hayot davri bo'yicha farqlar: Har bir yosh davri uchun ijtimoiy muhitning ta'sir mexanizmlari va darajasi turlicha bo'ladi.
3. Ikki tomonlama jarayon: Shaxs nafaqat ijtimoiy muhitdan ta'sir oladi, balki unga ham o'z ta'sirini ko'rsatadi.
4. Muvozanat muhimligi: Turli ijtimoiy muhit elementlari o'rtasidagi muvozanat shaxsning sog'lom rivojlanishi uchun muhimdir.
5. Zamonaviy qiyinchiliklar: Raqamli asr yangi imkoniyatlar bilan birga yangi muammolar ham keltirib chiqarmoqda.

Amaliy tavsiyalar: Ota-onalar uchun: bolalar bilan ochiq va samimiy muloqot o'rnatish, ijobiy rol modeli bo'lishga harakat qiling, bolalarning individual xususiyatlarini hurmat qiling, raqamli muhitdan foydalanishni nazorat qiling, to'g'ri do'stlar tanlashda yordam bering

Pedagog va tarbiyachilar uchun: har bir o'quvchiga individual yondashuv qo'llang, ijobiy muhit yaratishga e'tibor bering, zamonaviy o'qitish metodlaridan foydalaning, o'quvchilar o'rtasida hamkorlikni rag'batlantiring, ota-onalar bilan faol hamkorlik o'rnatish

Jamiyat uchun: yoshlar uchun sog'lom dam olish maskanlari yarating, madaniy va sport tadbirlarini tashkil eting, ijtimoiy adolat va tenglikni ta'minlang, milliy qadriyatlar va zamonaviy talablar o'rtasidagi muvozanatni saqlang, ta'lim va tarbiyaga investitsiya qiling.

Shaxsning o'zi uchun: o'z rivojlanishingizga mas'uliyat bilan yondashing, ijobiy ijtimoiy aloqalar o'rnatish, doimiy o'rganish va rivojlanishga intiling, tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiring, ijtimoiy faollikda ishtirok eting.

Ijtimoiy muhitning shaxs rivojlanishiga ta'siri - bu murakkab va ko'p qirrali jarayon bo'lib, uning to'g'ri tushunilishi va boshqarilishi har bir inson va jamiyat uchun muhim ahamiyatga ega. Sog'lom va rivojlantiruvchi ijtimoiy muhit yaratish - bu barcha jamiyat a'zolarining umumiy vazifasi va mas'uliyatidir.

Kelajakda bu sohani yanada chuqurroq o'rganish, ayniqsa raqamli texnologiyalar ta'sirini baholash va milliy xususiyatlarni hisobga olgan holda optimal tarbiyaviy muhit yaratish yo'llarini izlash muhim ahamiyat kasb etadi. Shaxs va jamiyatning muvaffaqiyatli rivojlanishi uchun ijtimoiy muhitni doimiy takomillashtirish va optimallashtirishda davom etish zarur.

REFERENCES

1. Асмолов А.Г. Психология личности: Принципы общепсихологического анализа. — М.: Смысл, 2019. — 448 с.
2. Выготский Л.С. Педагогическая психология. — М.: Педагогика-Пресс, 2020. — 536 с.
3. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте. — СПб.: Питер, 2018. — 400 с.
4. Қодиров Қ.Б. Педагогик психология. — Т.: Ўқитувчи, 2019. — 320 б.

5. Ғозиев Э.Ғ. Психология ғани асослари. – Т.: Ўзбекистон ғайласуғлари миллий жамияти, 2020. – 412 б.
6. Bandura A. Social Learning Theory. – Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 2017. – 247 p.
7. Aldjanova G., Bekmuratova G. ÓSPIRIMLER XARAKTERINDE TOLERANTLIQTIN ORNI //Modern Science and Research. – 2025. – Т. 4. – №. 5. – С. 39-42.
8. Aldjanova G., Yernazarova G. " MEN HÁM MENIN DENEM": DENESINE BOLGAN QATNAS ÓSPIRIMNIN ÓZIN-ÓZI BAHALAW ÁHMIYETLI FAKTOR SIPATINDA //Modern Science and Research. – 2025. – Т. 4. – №. 5. – С. 43-46.
9. Aldjanova G., Qosbawlieva Q. SOCIAL-PSYCHOLOGICAL TRAINING AS A WAY TO CHANGE PERSONAL AND BEHAVIORAL FEATURES //Modern Science and Research. – 2025. – Т. 4. – №. 4.
10. Aldjanova G., Qosbawlieva Q. SOCIAL-PSYCHOLOGICAL TRAINING AS A WAY TO CHANGE PERSONAL AND BEHAVIORAL FEATURES //Modern Science and Research. – 2025. – Т. 4. – №. 4.
11. Aldjanova G. A. TYPES OF LEARNING ACTIVITIES IN THE CREDIT-MODULAR TRAINING SYSTEM //Modern Science and Research. – 2023. – Т. 2. – №. 9. – С. 15-21. 1172 ResearchBib IF - 11.01, ISSN: 3030-3753, Volume 2 Issue 5
12. Aljanova G. A. Development of creative thinking in the process of learning in higher school. – 2021. 18. Aljanova G. A. Formation of Young Teacher Professionalism Through Mentoring //European Scholar Journal. – 2021. – Т. 2. – №. 11. – С. 128-130.
13. Альджанова Г. А. ЭФФЕКТИВНЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ ПСИХОДИАГНОСТИКИ В ПОДГОТОВКЕ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ //Путь науки. – 2017. – №. 4. – С. 66-67.
14. Альджанова Г. ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ МӘДЕНИЯТ КОНЦЕПЦИЯСЫ НЕГИЗЛЕРИ //ВЕСТНИК КАРАКАЛПАКСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ БЕРДАХА. – 2018. – Т. 38. – №. 1. – С. 53-56.
15. Альджанова Г. А. ЭФФЕКТИВНОСТЬ ЗНАКОВО-КОНТЕКСТНОЙ ТЕХНОЛОГИИ В ПОДГОТОВКЕ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ В ВЫСШИХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ //Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук. – 2018. – №. 11. – С. 89-92.
16. Альджанова Г. А. МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ В УСЛОВИЯХ ПРОЕКТНОКОНТЕКСТНОГО ОБУЧЕНИЯ